

Język ANSI C

Pierwsze starcie.

ZNOWU TROCHĘ HISTORII

- 1972 Dennis Ritchie (Bell Labs., New Jersey), projekt języka C na bazie języka B
- 1973 UNIX, jądro w C, pierwszy przenośny system operacyjny
- 1978 D. Ritchie, Brian Kernighan, „*The C Programming Language*”
- 1983 Bjarne Stroustrup, Język C++
- 1989 Standard ANSI C, standardowe C, „pure C”, C89, C90
- 1999 Standard C99
- 2011 Standard C11

STRUKTURA PROGRAMU W C

```
#include <stdio.h>
#define PI 3.1415
```

Dyrektywy preprocesora

```
int main()
{
```

Funkcja główna

```
    int i;
    float x;
```

Deklaracje zmiennych

```
    i = 10 * PI;
    x = 1.0;
```

Instrukcje programu

```
    return 0;
```

```
}
```

NAJKRÓTSZY PROGRAM

Najkrótszy program w C

```
main() {}
```

Witaj świecie

```
#include<stdio.h>

int main()
{
    puts("Witaj świecie!");
    return 0;
}
```

- mały język ale duże możliwości, ważna rola bibliotek
- pliki źródłowe *.c
- pliki nagłówkowe *.h, zawierają deklaracje typów i funkcji, nie zawierają instrukcji
- biblioteki: zbiory typów danych, stałych i funkcji
- biblioteki standardowe, np.: `stdio.h`, `math.h`
- dostęp do pamięci i rejestrów
- zwięzły kod - ale nie wolno przesadzać
- C nie chroni programisty przed nim samym

SŁOWA KLUCZOWE

auto	double	int	struct
break	else	long	switch
case	enum	register	typedef
char	extern	return	union
const	float	short	unsigned
continue	for	signed	void
default	goto	sizeof	volatile
do	if	static	while

Instrukcje zaczynające się od znaku #. Nie są słowami języka C i wykonywane są przed właściwą kompilacją.

- `include`
dołączenie pliku nagłówkowego zawierającego definicje funkcji, typów i stałych

```
#include<stdio.h>
```

- `define`
pozwala zdefiniować stałe lub przezwać słowa kluczowe

```
#define PI 3.1415  
#define TRUE 1  
#define FALSE 0  
#define real float
```

OGÓLNE O PROCESIE KOMPILACJI

- **preprocesor** wykonuje instrukcje zaczynające się znakiem # (dyrektywy preprocesora). Przygotowuje pliki do kompilacji.
pliki źródłowe (*.c, *.h) ⇒ przetworzone pliki
`#include<stdio.h>`
`#define PI 3.14`
- **kompilacja** tłumaczy instrukcje C na kod maszynowy
przetworzone pliki ⇒ pliki obiektowe (*.obj, *.o)
- **konsolidacja (linkowanie)** łączy pliki obiektowe w aplikację
pliki obiektowe + biblioteki ⇒ program (*.exe , a.out)

ZMIENNE W KOMPILERZE

- **zmienne** są określone przez typ i unikatową nazwę
- każda zmienna zajmuje pamięć: 1B, 2B, 4B, 8B, ...
- adres zmiennej określa jej położenie w pamięci
- binarna reprezentacja zmiennych
- skończoność - liczby reprezentowane poprawnie w pewnym przedziale
- rozdzielczość - liczby rzeczywiste reprezentowane z pewną dokładnością

`char a='C';`

`&a`

0	1	0	0	0	0	1	1
---	---	---	---	---	---	---	---

 = 67

PODSTAWOWE TYPY DANYCH

typ	reprezentacja
char	znak (<i>character</i>), kod ASCII zakres wartości $[-127, 128]$
int	liczby całkowite (<i>integer</i>) zakres $[-2^{31}, 2^{31}]$
float	liczby rzeczywiste, zmiennoprzecinkowa (<i>floating point</i>) zakres $[-3.4 \times 10^{38}, 3.4 \times 10^{38},]$ najmniejsza dodatnia wartość 1.17×10^{-38}
logiczny	brak typu logicznego wartość całkowita 0 to fałsz a wartość różna od 0 to prawda
void	typ pusty, brak typu

DEKLARACJA

powiązanie zmiennej, stałej lub funkcji danego typu z identyfikatorem (unikatową nazwą).

IDENTYFIKATORY

- dozwolone znaki: litery a-z, A-Z, cyfry 0-9, podkreślnik _
- cyfra nie może być pierwszym znakiem
- małe i duże litery są rozróżniane: a $\neq$ A
- zarezerwowane słowa: zadeklarowane wcześniej identyfikatory, słowa kluczowe

Przykłady deklaracji zmiennych:

```
int a,b,c;  
float srednica_kola;  
char PewienZnak;  
float x1, x2, x3;
```

```
int 0abc;  
float średnica;  
char pewien znak;  
int wazna-zmienna;
```

Źle!

INSTRUKCJA PROSTA

wyrażenie ;

```
a = x + 1;
```

Instrukcja prosta jest zawsze zakończona średnikiem.

INSTRUKCJA ZŁOŻONA (BLOK INSTRUKCJI)

```
{  
    instrukcja 1  
    instrukcja 2  
    instrukcja 3  
}
```

```
{  
    float x, y;  
    x = 1.0;    y = 2.4;  
    x = x + y;  
}
```

INSTRUKCJE STERUJĄCE

if else do while for goto

OPERATORY ARYTMETYCZNE

* / % + -

OPERATORY RELACJI

< > <= >= == !=

OPERATORY LOGICZNE

! && ||

OPERATOR PRZYPISANIA

=

OPERACJA PRZYPISANIA WARTOŚCI

zmienna = wyrażenie;

```
int i, j, k;
```

Deklaracje zmiennych

```
float x = 1.5;
```

```
float y = 1.5e-5;
```

Inicjalizacja

```
char znak = 'A';
```

```
i = i + 3;
```

brak inicjalizacji

```
3 = x;
```

zła kolejność

```
x + y = x - y;
```

```
znak = 65;
```

błąd

	przypisanie	porównanie
C	$a = 3$	$a == 3$
Pascal	$a := 3$	$a = 3$
pseudo-kod	$a \leftarrow 3$	$a = 3$

OPERATORY ARYTMETYCZNE

*	mnożenie	$x * y$	$x \cdot y$
/	dzielenie	x / y	$\frac{x}{y}$
+	dodawanie	$x + y$	$x + y$
-	odejmowanie	$x - y$	$x - y$
%	reszta z dzielenia (modulo)	$x \% y$	$x \bmod y$

- Reszta z dzielenia (modulo, %) określona jest tylko dla argumentów całkowitych
- Operator dzielenia / dla argumentów całkowitych realizuje **dzielenie bez reszty!**

$1/2 \rightarrow 0$
 $1/2.0 \rightarrow 0.5$

PRIORYTETY OPERATORÓW

*	/	%	wyższy priorytet
+	-		niższy priorytet

Dla operatorów o takim samym priorytecie obliczenia są wykonywane od lewej do prawej.

$$z = \frac{x}{2y}$$

```
z = x / 2 * y;      /* złe */  
z = x / (2 * y);
```

$$z = \frac{x - y}{x + y}$$

```
z = x - y / x + y;  /* złe */  
z = (x - y) / (x + y);
```

W razie wątpliwości użyj nawiasów okrągłych.

```
#include<stdio.h>
```

`stdio.h` - **Standard input/output**, biblioteka obsługująca komunikację ze standardowym wejściem i wyjściem aplikacji.

FUNKCJA PRINTF()

formatowane wyjście (wyświetlanie w terminalu)

```
printf("format", arg1, arg2, ... )
```

FUNKCJA SCANF()

formatowane wejście (odczyt z klawiatury)

```
scanf("format", adres1, adres2, ... )
```

FORMAT

specyfikator	znaczenie	przykład	wynik
%f	zmiennoprzecinkowa	<code>printf("%f",3.14);</code>	3.140000
%.2f	2 miejsca po przecinku	<code>printf("%.2f",3.14);</code>	3.14
%d	dziesiętna	<code>printf("%d",75);</code>	75
%c	znak	<code>printf("%c",75);</code>	K
%x	szesnastkowy	<code>printf("%x",75);</code>	4b

Przykład z większą liczbą argumentów

```
int a=2;
int b=3;
printf("Liczba %d plus %d wynosi %d\n", a, b , a + b);
```

Wynik:

Liczba 2 plus 3 wynosi 5

SYMBOLE SPECJALNE

symbol	znaczenie	przykład	wynik
\n	nowa linia	printf("n\nn")	n n
\t	tabulator	printf("t\tt")	t t
\"	"	printf("raz \"dwa\"")	raz "dwa"
\\	ukośnik \	printf("C:\\Users\\")	C:\Users\
%%	%	printf("%d%%", 5)	5%
\?	?	printf("Jeszcze raz\?")	Jeszcze raz?

Przykład

```
printf("P\tj\tz\nr\te\ta\no\ts\tb\ng\tt\ta\nr\t\t");  
printf("w\na\t\t\t\nm\t\t\t\nw\na\nn\ni\nne\n");
```

SCANF - KILKA WAŻNYCH UWAG

- specyfikator formatu powinien pasować do typu zmiennej

```
int a;  
scanf("%f",&a);
```

problem !!!

- drugim argumentem funkcji `scanf` jest adres zmiennej (pamiętaj o `&`)
- formaty `%f` i `%d` pomijają poprzedzającą liczbę białych znaków
- znak niepasujący do formatu przerywa wczytywanie i pozostaje w strumieniu wejściowym

```
char a;  
float x,y;  
scanf("%f%f", &x, &y);  
scanf("%c",&a);
```

wczytywanie 2 wartości

czyta pojedynczy znak

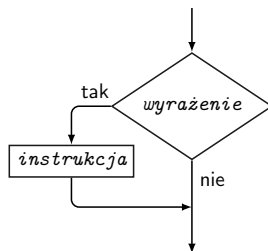
PRZYKŁAD: POLE I OBWÓD KOŁA

```
1  #include <stdio.h>
2  #define PI 3.14159
3
4  int main()
5  {
6      float r,pole,obw;
7
8      printf("Podaj promien kola\nr= ");
9      scanf("%f",&r);
10
11     pole = PI*r*r;
12     obw  = 2*PI*r;
13
14     printf("Pole kola o promieniu %f wynosi %f\n",r,pole);
15     printf("Obwod kola o promieniu %f wynosi %f\n",r,obw);
16
17     return 0;
18 }
```

INSTRUKCJA WARUNKOWA IF ELSE

WARUNEK IF (JEŻELI)

```
if ( wyrażenie )  
    instrukcja
```


PRZYKŁAD:

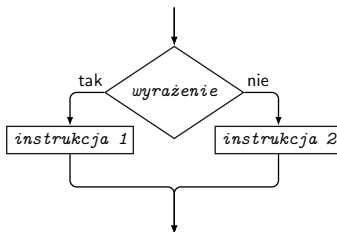
```
if( x > 0 ) printf("liczba dodatnia");
```

```
if ( x % 2 == 0 )  
{  
    printf("liczba parzysta");  
    x=x-1;  
}
```

INSTRUKCJA WARUNKOWA IF ELSE

WARUNEK IF ELSE

```
if ( wyrażenie )  
    instrukcja 1  
else  
    instrukcja 2
```


PRZYKŁAD:

```
if( x % 2 ) printf("liczba nieparzysta");  
else printf("liczba parzysta");
```

```
if ( x > 0 )  
{  
    printf("liczba dodatnia");  
    x=x-1;  
}  
else x=0;
```

OPERATORY RELACJI

operator	znaczenie	przykład	mat.
<	mniejszy niż	$x < y$	$x < y$
>	większy niż	$x > y$	$x > y$
<=	mniejszy lub równy	$x \leq y$	$x \leq y$
>=	większy lub równy	$x \geq y$	$x \geq y$
==	równy	$x == y$	$x = y$
!=	różny	$x != y$	$x \neq y$

OPERATORY LOGICZNE

operator	znaczenie	przykład	mat.
!	negacja (NOT)	!x	$\neg x$
&&	koniunkcja (AND)	x>1 && y<2	$x > 1 \wedge y < 2$
	alternatywa (OR)	x<1 y>2	$x < 1 \vee y > 2$

x	!x
0	1
1	0

x	y	x && y
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

x	y	x y
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

```
if ( x > 0 )
    if ( x < 10 )
        printf("liczba wieksza od 0 i mniejsza niz 10");

if ( x > 0 && x < 10 )
    printf("liczba wieksza od 0 i mniejsza niz 10");

if (!(x > 0)) printf("liczba ujemna lub zero");

if ( !x > 0 ) printf("\?");
if ( x+1 > y-1 ) printf("\?");
if ( x || ! y && z ) printf("\?");
```

Kolejność operatorów: !, arytmetyczne, relacji, &&, ||
W razie wątpliwości użyj nawiasów okrągłych.

PRZYKŁAD: RÓWNANIE Z JEDNĄ NIEWIADOMĄ

Problem: znajdź miejsce zerowe funkcji liniowej

$$f(x) = ax + b$$

Algorytm 1 Równanie z jedną niewiadomą

Dane wejściowe: współczynniki $a, b \in \mathbb{R}$

Wynik: miejsce zerowe $x_0 \in \mathbb{R}$ lub informacja o braku rozwiązania

1: **jeżeli** $a \neq 0$ **wykonaj**

2: $x_0 \leftarrow -\frac{b}{a}$

3: **wypisz:** x_0

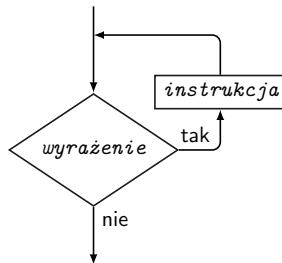
4: **w przeciwnym wypadku**

5: **wypisz:** Brak rozwiązania

```
1  #include <stdio.h>
2
3  int main()
4  {
5      float a, b, x0;
6
7      printf("Podaj wspolczynniki rownania\n");
8      printf("a = "); scanf("%f",&a);
9      printf("b = "); scanf("%f",&b);
10
11     if( a != 0.0 )
12     {
13         x0=-b/a;
14         printf("x0 = %.4f\n",x0);
15     }
16     else printf("Brak rozwiazan\n");
17
18     return 0;
19 }
```

PĘTLA WHILE (DOPÓKI)

```
while ( wyrażenie )  
    instrukcja
```


PRZYKŁAD

```
int n = 10;  
while( n > 0 )  
{  
    printf("%d\n", n);  
    n = n - 1;  
}
```

PĘTLA NIESKONCZONA

```
while(1) printf("C");
```

PRZYKŁAD: WYZNACZANIE SILNI $n!$

Problem: wyznaczenie wartości silni $n! = 1 \cdot 2 \cdot 3 \cdot \dots \cdot n$

Algorytm 2 Silnia

Dane wejściowe: liczba całkowita $n \geq 0$

Wynik: wartość $x = n!$

- 1: $i \leftarrow 2$
 - 2: $x \leftarrow 1$
 - 3: **dopóki** $i \leq n$ **wykonuj**
 - 4: $x \leftarrow x \cdot i$
 - 5: $i \leftarrow i + 1$
 - 6: **wypisz** x
-

```
1 #include<stdio.h>
2
3 int main()
4 {
5     int x, i, n;
6
7     printf("n = ");   scanf("%d",&n);
8
9     if(n<0)
10    {
11        printf("Zle dane: n<0\n");
12    }
13    else
14    {
15        i=2;  x=1;
16        while( i <= n )
17        {
18            x = x * i;
19            i = i + 1;
20        }
21        printf("%d! = %d\n",n,x);
22    }
23    return 0;
24 }
```

TABLICA

przechowuje elementy tego samego typu, elementy identyfikowane liczbami (indeksem).

PRZYKŁAD

```
int tab[4];
```

Deklaracja tablicy 4 elementowej

```
tab[0] = 13;
```

```
tab[1] = 4;
```

```
tab[2] = -3;
```

```
tab[3] = tab[0] - 1;
```

```
tab[4] = -1;
```

Tablice w C są indeksowane od 0

Źle ! Poza zakresem.

	0	1	2	3
tab	13	4	-3	12

PRZYKŁAD: ODWRACANIE KOLEJNOŚCI

```
1  #include<stdio.h>
2
3  int main()
4  {
5      int tab[100];
6      int i = 0;
7
8      printf("Podaj sekwencje liczb calkowitych.\n");
9      printf("Aby zakonczyc podaj 0.\n");
10
11     while((tab[i-1] != 0 || i == 0 ) && i < 100)
12     {
13         scanf("%d", &(tab[i]));
14         i = i + 1;
15     }
16
17     printf("Podales %d liczb.\n", i);
18
19     while(i > 0)
20     {
21         i = i - 1;
22         printf("%d\n", tab[i]);
23     }
24
25     return 0;
26 }
```

BĄDŹ KOMPILATOREM

WYPISYWANIE PODZIELNIKÓW LICZBY CAŁKOWITEJ

```
1  #include<studio.h>;
2
3  char main()
4  {
5      int n
6
7      printf("Podaj liczbe calkowita wieksza od zera: ");
8      scanf("%f",&n);
9
10     if(n <= 0)
11         if ( n==0 ) printf("To jest zero!\n");
12     else
13     {
14         printf("Dzielniki liczby %d:\n ",n);
15         int i;
16         while( i<n );
17         {
18             if( n % i ) printf("%c/n",i);
19             i = i + 1;
20         }
21     }
22     return 0;
23 }
```

BĄDŹ KOMPILATOREM

```
1  #include<stdio.h>                                /* studio.h, srednik */
2
3  int main()                                          /* int */
4  {
5      int n,i=1;                                     /* srednik , deklaracja , inicjalizacja */
6
7      printf("Podaj liczbe calkowita wieksza od zera : ");
8      scanf("%d",&n);                                /* format , adres */
9
10     if(n <= 0)
11     {
12         if ( n==0 ) printf("To jest zero!\n");      /* nawiasy */
13     }
14     else
15     {
16         printf("Dzielniki liczby %d:\n",n);
17         while( i<=n )                                /* srednik , p. nieskonczona */
18         {
19             if( n % i == 0 ) printf("%d\n",i);        /* %d, \n, == */
20             i = i + 1;
21         }
22     }
23     return 0;
24 }
```

```
1  #include <stdio.h>
2  int nwd(int a,int b){int c;
3  while(b!=0){c=a%b;a=b;b=c;}
4  return a;} int main(){
5  int a,b; printf("Podaj dwie li"
6  "czby calkowite: "); scanf("%d %d",
7  &a,&b); printf("NWD(%d,%d) = %d\n",
8  a,b,nwd(a,b));return 0;}
```

 nwd-balagan.c

- Czytelność przede wszystkim
- The International Obfuscated C Code Contest

```

1  #include<stdio.h>
2  int nwd(int a,int b)
3  {
4  int c;
5  while (b!=0)
6  {
7  c=a%b;
8  a=b;
9  b=c;
10 }
11 return a;
12 }
13 int main()
14 {
15 int a,b;
16 printf("Podaj dwie liczby calkowite: ");
17 scanf("%d %d",&a,&b);
18 printf("NWD(%d,%d) = %d\n",a,b,nwd(a,b));
19 return 0;
20 }

```

 nwd-balagan2.c

STYL ALLMANA (BSD)

```
int main()
{
    int i;

    scanf("%d", &n);
    i=0;
    while (i < n)
    {
        if( i % 2 )
        {
            printf("%d\n",i);
        }
        i = i + 1;
    }
    return 0;
}
```

STYL K&R (GNU)

```
int main()
{
    int i, n = 100;

    scanf("%d", &n);
    i=0;
    while (i < n){
        if( i % 2 ){
            printf("%d\n",i);
        }
        i = i + 1;
    }
    return 0;
}
```

- Wewnętrzne bloki instrukcji wcięte względem zewnętrznych
- Instrukcje w jednym bloku zaczynają się w tej samej kolumnie
- Nie przesadzaj z długością linii (max. 78 znaków)
- Oddzielaj deklaracje zmiennych od instrukcji lub grupy spójnych instrukcji pustymi liniami
- Długie ciągi instrukcji warto rozbić na kilka linii i otoczyć nawiasami

```
while ( a < b && wpłata(x) != -1 ) {  
    if ( w != NULL ) {  
        a = a - 1 + sin(PI * 2);  
    }  
}
```

- Python - wcięcia elementem składni języka

- Komentarz blokowy umieszcza się pomiędzy /* a */. Zawierają informacje dla czytających kod (nie są kompilowane).

```
int main()
{
    /* Wszystko co tutaj jest napisane
       jest komentarzem i nie zostanie skompilowane */

    int x;    /* Bardzo ważna zmienna */
    int y;    // Komentarz do końca linii
}
```

- Nie komentuj oczywistych rzeczy, raczej opis sensu operacji

```
i = i + 1;    /* Zwiększenie licznika o 1 */
i = i + k;    /* Ustawienie indeksu na ostatni element */
```

- Komentarz liniowy // niedostępny w C89 !

STANDARD C99

- funkcje inline
- deklaracje zmiennych w dowolnym miejscu w programie
- typ logiczny (`bool`), `long long int`
- tablice o zmiennej liczbie elementów
- komentarze w stylu C++ `//` to jest komentarz
- biblioteki, np.: `complex.h`, `stdbool.h`

Uwaga: nie wszystkie kompilatory wspierają pełny standard C99
dlatego ANSI C daje największą szansę na przenośność.

- każdą zmienną trzeba zadeklarować (określić typ i nazwę)
- przejrzystość: czytelne nazwy zmiennych i wcięcia
- nie zapomnij o średniku na końcu instrukcji
- operator przypisania `a=b` a operator porównania `a==b`
- najpierw deklaracja potem użycie
- inicjuj zmienne

- David Griffiths, Dawn Griffiths „*Rusz głową! C.*”, Helion, Gliwice, 2013.
- „Kurs programowania w C”, WikiBooks,
<http://pl.wikibooks.org/wiki/C>
- „C Programming Tutorial”, Tutorials Point,
<http://www.tutorialspoint.com/cprogramming/>